

Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні

- Карпенко М.А. Культурологическая направленность содержания образования / М.А. Карпенко // Педагогика. – 2000. – № 11.
- Крупко С.А. Культурологический подход в совершенствовании преподавания специальных дисциплин / С.А. Крупко // Педагогический альманах. – 2002. – № 1. – С. 107-110.
- Лещенко Т. О. Удосконалення мовної підготовки іноземних студентів / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко, О. М. Шевченко // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2016. – С. 124–125.
- Лещенко Т. О. Особливості мовної підготовки іноземних студентів вищих медичних навчальних закладів України / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Європейський вибір – невід’ємна складова розвитку вищої медичної освіти України : матеріали навч.-метод. конф. – Полтава, 2013. – С. 111–112.
- Лещенко Т. О. Пізнання України як спосіб соціалізації іноземних студентів / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Мовні дисципліни в контексті розвитку сучасної вищої школи : матеріали Всеукр. дист. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Харків, 2014. – С. 179–180.
- Руденко В.Н. Образование в контексте культуры / В.Н. Руденко // Славянская педагогическая культура. – Тирасполь, 2002. – № 1.
- Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Тер-Минасова. – М., 2004. – С. 34.
- Шевченко О. М. Культурологічний компонент професійної підготовки іноземних студентів вищих медичних навчальних закладів / О.М.Шевченко // Альманах науки. – 2018. – № 5/2(14). – С. 30–34.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В МЕЖАХ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Волошина Л.І., Скікевич М.Г.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено окремі аспекти підвищення кваліфікації викладачів вищої медичної школи в умовах гуманітарної спрямованості. Автори розкривають особливості взаємозв'язку фундаментальної, професійної та гуманітарної підготовки студентів.

Ключові слова: вища медична освіта, гуманітарна підготовка, професійна освіта майбутніх лікарів-стоматологів.

The article deals with some aspects of the improvement of the qualifications of the teachers of the higher medical school in the conditions of humanitarian orientation. The authors reveal the peculiarities of the interconnection between fundamental, professional and humanitarian training of students.

Keywords: higher medical education, humanitarian training, vocational training for future dentists.

Упродовж останніх років в Україні інтенсивно впроваджуються реформи в різних галузях економіки, у законодавстві, у медицині й освіті для інтеграції у світову і європейську спільноту. Усе це відбувається на тлі переходу від індустріального суспільства до постіндустріальної цивілізації. Тому виникає потреба у висококваліфікованих кадрах, які працюватимуть у вищих навчальних закладах і готуватимуть професіоналів «нового зразка», що будуть працювати в інших професійних умовах, у іншому культурному просторі, з використанням інших технологій. Для підготовки викладачів, які будуть готувати фахівців нової формації, слід створити якісно нові вимоги до професійної та гуманітарної складових викладацької діяльності. Концепція гуманізації підготовки спеціаліста передбачає гуманістичну спрямованість усіх навчальних дисциплін, які викладаються у вищій школі [1]. Викладацький склад, який нині працює у закладах вищої медичної освіти, особливо на клінічних кафедрах, має доповнювати навчальний матеріал гуманістичним змістом. Це зумовлено тим, що викладач клінічної кафедри майже весь робочий час проводить разом із колегами, пацієнтами і студентами, що вимагає від нього конкретних навичок соціального спілкування з різними категоріями населення. Особливі труднощі виникають під час практичних занять, коли окремі пацієнти відмовляються від спілкування з лікарем, до якого вони звернулися за консультацією, через присутність студентів, і який у той же самий час є викладачем у академічній групі. На нашу думку, слід внести до програми педагогічних дисциплін, які вивчають викладачі медичних ЗВО під час перебування на курсах підвищення кваліфікації, заняття із соціальної психології. Навчаючись у вишах, студенти так чи інакше отримують базову гуманітарну підготовку, на основі якої формуються й удосконалюються світогляд, загальний культурний рівень, громадянська позиція.

Бурхливий розвиток новітніх технологій прискорив упровадження технічних засобів у всі сфери життя сучасної людини. Однак не всі можуть самостійно усвідомити й осмислити зміни, що виникли в техніці й технологіях, у людині й у суспільстві. Отже, викладач має знатися на технічних засобах навчання, їх сучасному програмному забезпеченні, використанні їх у навчальному і лікувальному процесах, а головне – розуміти зв'язок між соціальною і технічною складовими формування професійних навичок майбутніх лікарів.

Не слід забувати, що сучасні студенти з дитинства знайомі з гаджетами різних ступенів складності й вирішують більшість навчальних і життєвих питань за допомогою віртуального розуму, що сприяє розвитку в них стихійного технічного світорозуміння. Незважаючи на те, що впродовж останніх десятиліть вища медична освіта була спрямована на гуманізацію і гуманітаризацію навчального процесу, викладачеві дуже складно спрямувати студентів на вивчення спеціальних предметів класичним чином. З огляду на те, що останнім часом студенти клінічних кафедр майже не спілкуються з пацієнтами, вони не мають практики спілкування з людиною з певною патологією щелепно-лицевої локалізації. Відомо, що обличчя людини – це край емоційно-емоційна зона. Пацієнти, які мають бо-

льові синдроми обличчя, косметичні вади і дефекти, травматичні ураження, пухлинні процеси, не завжди йдуть на контакт із досвідченими лікарями, а зі студентами – поготів. Однак студентам потрібно здобувати знання й опановувати навички спілкування з різними категоріями пацієнтів для подальшої професійної діяльності. На базі кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії з пластичною і реконструктивною хірургією голови та шиї враховано особливості навчального процесу на сучасному етапі та створено методичну базу, яка щорічно оновлюється і доповнюється, видана типографським способом; створена колекція навчальних фільмів; є мультимедійні презентації з фото тематичних пацієнтів до кожного заняття; на сайті кафедри розміщені скани основної та додаткової літератури для підготовки до занять. Але тільки приблизно 20% студентів здатні засвоїти предмет таким чином, решта потребує активної участі викладача. Викладач має дати студенту не лише професійні знання, а й сформувати в нього гуманістичне ставлення до іншої людини, до природи, суспільства, науки, техніки тощо. Формування у свідомості майбутніх лікарів-стоматологів передових поглядів на сутність використання сучасних технологій у лікувальному процесі стало одним із найважливіших завдань їхньої професійної підготовки. Студент має усвідомити, що головним моментом установлення діагнозу пацієнтові є його здатність до філософських роздумів, а використання навіть надсучасних і надпотужних комп'ютерних технологій – це лише додаткові методи діагностики і лікування. Сучасній молоді це доволі складно пояснити, тому що в школі більшість із них отримали «соціально-технічний» світогляд, тобто всі думки, уявлення, ідеї обертаються навколо тези «людина – техніка – суспільство», а в студентів медичних ЗВО – «пацієнт – техніка – лікар». Тому провідна мета викладача профільної клінічної кафедри – усвідомити і донести до студентів, що технічні засоби, які використовуються в навчальному, діагностичному і лікувальному процесах, не підпадають під поняття «техносфера», а діяльність лікаря будь-якого фаху – це вербальний (опитування, збір анамнезу) і тактильний контакт (перкусія, пальпація тощо), який відбувається на тлі природних чи сформованих професійних якостей – гуманізму, милосердя і відповідальності [2;3].

У навчальному процесі на всіх кафедрах медичного ЗВО має бути запроваджена загальна концепція формування різнобічно розвиненої особистості лікаря. Лікар, на відміну від фахівців інших спеціальностей, має швидко і якісно аналізувати і синтезувати отриману під час спілкування з пацієнтом інформацію, прогнозувати перебіг хвороби й наслідки того чи іншого способу лікування. Ознайомлення з історіями хвороби пацієнтів і написання академічної історії хвороби дають можливість студентам прийняти самостійне рішення щодо діагностичного і лікувального процесу в кожному конкретному випадку. Однак є певні труднощі. Розібрати кожний конкретний випадок з усіма студентами не завжди можливо, тому що на викладача припадає 11-12 студентів у академічній групі. За даними британського видання «Times Higher Education», яке регулярно складає рейтинг найкращих університетів світу (World University Rankings), у топ-100 увійшов Київський національний університет ім. Т.Шевченка, який зайняв 74 позицію та має співвідношення 8,2 студента на одного викладача. За твердженням укладачів рейтингу, цей показник є доброю основою для створення навчального середовища з високим рівнем взаємодії та академічної підтримки [4]. Можливо, при створенні академічних груп слід урахувувати такі дослідження і формувати академічні групи в медичних ЗВО за формулою 1 викладач – 7-8 студентів, адже від якості підготовки лікарів залежить здоров'я нації.

Не слід забувати, що проблеми формування професіоналізму діяльності й особистості викладачів вищої медичної школи пов'язані з високим рівнем вимог, які висувають суспільство і професійна спільнота до педагогічної діяльності. Це обґрунтовує необхідність постійного вдосконалення особистісних характеристик, поглиблення навчання і засвоєння нових знань, орієнтації кожного на особистісне зростання і професійну майстерність. Задовольнити ці й інші вимоги можна за умови включення викладачів у різні системи послядипломної освіти. Тому пріоритетною стає ідея безперервної освіти. З багатьох об'єктивних і суб'єктивних причин сучасний викладач неможливий без інноваційної та дослідницької діяльності, роботи з саморозвитку й самовдосконалення. Високу ефективність у розвитку мотивації до вдосконалення професійної компетентності викладачів має опора на моральне стимулювання: висвітлення їхньої діяльності та професійних досягнень у науково-педагогічній спільноті, організація конкурсів професійної майстерності, можливість обміну досвідом.

Таким чином, сучасна освіта має бути орієнтована не лише на потреби суспільства і професійної спільноти, а більшою мірою – на потреби особистості, яка зацікавлена у виявленні та розвитку своїх здібностей, потребує самоствердження і соціальної захищеності, готова вдосконалювати професіоналізм діяльності й особистості, бути компетентною в реалізації професійних функцій та організації власного життя.

Список використаної літератури

1. Диференціальна діагностика – етап формування клінічного мислення студентів // Клінічне мислення: шляхи формування та вдосконалення (частина I) : матеріали навч.-метод. конф. – Полтава, 2009. – С.23–24.
2. Рівень інформаційної культури студентів та його значення в процесі підготовки лікаря // Інноваційні освітні технології у підготовці медичних кадрів (частина 1) : матеріали навч.-метод. конф. – Полтава, 2010. – С.23–25.
3. Соотношение студенты-преподаватели: КНУ в ТОП-100 мира. – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/vnz/50645/>.
4. Шляхи вдосконалення викладання технічних дисциплін у майбутніх учителів технологій в умовах гуманітарної спрямованості / І. В. Неговський // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 108.2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpnP_2013_2_108_47.